

Tijdens de vrijwilligersavond aan het einde van het seizoen 2022-2023 is de Friese Elfstedentocht flink in het zonnetje gezet. Enkele leden van IJCE hebben daar hun gedenkwaardige herinneringen en anekdotes gedeeld met de aanwezige vrijwilligers. Oud-voorzitter Willem Maris – zelf drievoudig elfstedenrijder - liet samen met deze leden de tochten vanaf 1956 de revue passeren. Een volledig overzicht van IJCE-deelnemers aan de Tocht-der-Tochten vind je op deze pagina [\[link\]](#).

Anno 2023 is de 11e Elfstedentocht van 1956 de oudste aflevering waarvan één lid van IJCE bij leven nog verslag kon doen, dat is Jan Harmsen. Jan kon echter vanwege zijn zeer hoge leeftijd – bijna 94 jaar in het voorjaar van 2023 – niet ter plaatse vertellen over zijn knappe prestatie. Hij behaalde als toen 26-jarige de 80ste plaats in de wedstrijdversie.

Zeven jaar later, op 18 januari 1963, werd de volgende Elfstedentocht verreden. De heroïsche status van deze 12^e editie is onomstreden: er lag 20 centimeter sneeuw in Friesland; bij de start vroom het 18 graden; en in de loop van de dag stak een krachtige noordoostenwind op. Van de 9.852 mensen die aan de tocht begonnen, kwamen er dan ook slechts 127 aan in Leeuwarden. IJCE-leden Jan Voskamp, Jan Harmsen, Roel Kuijpers, Cor Beckers, Luut Hooiveld, Frits Loots en Jan Rem Struving haalden 'Leeuwarden' niet -voor zover bij IJCE bekend finishte geen enkel IJCE-lid dit jaar. Dat is absoluut geen schande, zo bleek o.a. uit de verhalen van Jan Rem Struving en Jan Voskamp. Jan Rem Struving was toen 22 jaar en woonde bij z'n ouders op de boerderij in de kop van Noord Holland. Op de melkveehouderij van z'n vader moest Jan Rem flink de handen uit de mouwen steken. Veel tijd voor deelname aan de Elfstedentocht was er dus niet. Met een maat vertrok Jan Rem de avond van te voren rond 23:00 uur met de schaatskleden al aan naar Leeuwarden over besneeuwde wegen en de Afsluitdijk. Tijdens de tocht bleken er op de Fluessen enorme kistwerken te zijn ontstaan. Daarom moesten de rijders in de al monsterlijke omstandigheden tussen Staveren en Hindeloopen 'buitenom' over het IJsselmeer.

Wellicht is het goed om je te realiseren dat er in 1963 nog helemaal geen kunstijsbanen waren!! Je moest dus met andere trainingvormen zorgen dat je was voorbereid op zo'n monstertocht. Van klapschaatsen had uiteraard nog niemand gehoord, die bestonden natuurlijk nog niet (uitgevonden in 1980, voor het eerst toegelaten tijdens een wedstrijd in 1985).

Na 1963 duurt het bijna een hele generatie voordat het fenomeen Elfstedentocht weer opduikt. Op 21 februari 1985 - 22 jaar later – kwam de 13^e Elfstedentocht. Hier ging een lange winter aan vooraf met wisselende weersomstandigheden. Zo liet op 20 januari de toenmalige voorzitter van de Vereniging de Friesche Elfsteden tijdens een zeer druk bezochte persconferentie weten dat de tocht niet door kon gaan. Er gloorde evenwel een alternatief in Polen aan de horizon. Veel enthousiaste schaatsers grepen de zekerheid van een 200km-tocht in Polen aan, waaronder de IJCE-leden Jan Rem Struving, zijn vrouw Marianne en Mathieu Rovers. Zij reisden met een honderdtal landgenoten op 17 februari af naar Polen. Dat was in die jaren geen sinecure vanwege 'Het IJzeren Gordijn' tussen Oost en West Europa. Letterlijk fikse barrières moesten worden overwonnen, want grenscontroles duurden een eeuwigheid. Nog maar net na het overwinnen van die barrières kwam op 18 februari het bericht dat er in Friesland op 21 februari een echte Elfstedentocht zou worden verreden. Grote ontsteltenis en twijfels onder alle reisgenoten: gaan we naar de start in Polen of draaien we om naar Leeuwarden, en zijn we dan wel op tijd daar? Jan Rem en Marianne en ook Mathieu besloten in Polen te starten. Marianne Struving leverde een fantastische prestatie door de 200km-tocht te winnen in de categorie dames.

Intussen waren in Nederland de voorbereidingen in volle gang. Deelname stond in dat jaar nog open voor zowel leden als niet-leden van de Friesche Elf Steden, echter werden maximaal 16.000 schaatsers toegelaten. De tocht werd op carnavalszondag aangekondigd. Een tiental inschrijflocaties

verspreid over het hele land opende de deuren op maandagochtend om 05:00uur, terwijl het vroom dat het kraakte. Voor Brabant was de inschrijflocatie het VVV-kantoor in centrum Tilburg. Enthousiaste schaatsers op weg naar de inschrijving in het VVV-kantoor struikelden als het ware over even enthousiaste carnvallers die de cafés uitrolden.

Zo'n 77 clubleden zijn uiteindelijk gestart, waaronder o.a. Jos van Stratum, Dorus van den Boom, Jan Dankers, Egbert Gramsbergen, Wil van der Hamsvoord, Patrick van Iersel, Jen Adams, Jan Voskamp, Willem Maris en Aitske Ruben. Van de 16.000 rijders die waren gestart, hebben iets meer dan 12.000 deelnemers de finish op de Bonkevaart gehaald. Dat is toch zo'n 19% uitvallers. Achteraf moest de organisatie constateren dat de tocht beter één dag eerder gehouden had moeten worden, op de dag zelf was de temperatuur al vanaf ongeveer 8 uur in de ochtend iets boven nul. Het werd dan ook in de loop van de dag bij de controleposten en de klúnplaatsen een groot waterballet.

Op de 14e editie hoefden we niet lang te wachten. Op 26 februari 1986 – nog later in het winterseizoen dan in 1985 – was het alweer zo ver. Nooit eerder werd een Elfstedentocht zo laat in de winter verreden! Het was serieus koud (meer dan 10 graden onder nul 's morgens) maar een erg zonnige dag. Deelname stond deze keer alleen open voor leden van de Vereniging "De Friesche Elf Steden". Na de tocht van 1985 ontstond een enorme toeloop van schaatsers die lid wilden worden van de vereniging om hun deelname in de toekomst zeker te stellen. De vereniging moest heel veel kandidaat-leden teleurstellen.

In deze editie startten er 128 clubleden, waaronder wederom Aitske Ruben, Jan Voskamp, Jan Rem Struving, Mathieu Rovers, Willem Maris, Dorus van den Boom, Jos van Stratum, Jan Dankers, Egbert Gramsbergen, Wil van der Hamsvoord en Jen Adams. Verder o.a. Gerard van Oosten met echtgenote Ina Steenbruggen, het echtelijk duo Jan en Rieky Bakermans, Harry van Iersel met zijn zoon Patrick, Ad Swinkels en Leo Scheepers. Een bijzondere deelnemer was de toenmalige kroonprins en huidige koning Willem Alexander (onder de naam W.A. van Buren). Van de 17.000 deelnemers aan de start ontvingen er bijna 15.000 het Elf Steden kruisje. De weersomstandigheden en de ijskwaliteit waren goed.

Eén jaar later scheelde het niet veel of de derde Elfstedentocht op rij zou komen. Het ging echter niet door. We moesten daarna bijna 11 jaar wachten, tot op zaterdag 4 januari 1997– de eerste keer dat de tocht op zaterdag werd gehouden – weer het startschot in de Frieslandhal in Leeuwarden klonk.

Het jaar daar vòòr scheelde het weinig of er was ook een Elfstedentocht geweest. De vorst zette echter niet door. Wel hebben in die winter veel IJCE-leden volop genoten van natuurijs. Een flink aantal reed het traject van de Elfstedentocht gedeeltelijk of zelfs vrijwel helemaal.

Er stonden tijdens de 15e editie ruim 30 clubleden aan de start. Nog altijd waren Jen Adams, Mathieu Rovers, Jan Rem Struving, Jan Voskamp, Egbert Gramsbergen en Willem Maris van de partij. Maar er stonden ook nieuwe talenten op, zoals o.a. Paula van der Kaay, Laurens van Gorp en Rieks Eggens. Voor één van de clubleden is deze tocht helaas dramatisch afgelopen. Gert Jan Albrecht is tijdens de tocht aan een hartstilstand overleden.

Door de hele persoonlijke ervaringen die een aantal deelnemers op deze avond deelden met de aanwezige vrijwilligers werd het een zeer geslaagde avond. Zelfs ondanks de wereldwijde klimaatverandering heeft het een enkeling verleid zich aan te melden als nieuw lid van de "Koninklijke Vereniging De Friesche Elfsteden", uiteraard in de hoop een keer aan de start te staan en natuurlijk ook aan de finish te komen. Wie weet???